

Satmarští chasidé v Brooklynu (Bakalářská práce)

Kateřina Jančíková

Autorka ve své práci provedla sociologicky zaměřenou analýzu zvláštní židovské komunity, která má sice kořeny ve středovýchodní Evropě, ale svého rozkvětu, zejména po nacistickém masakru původních obcí, dosáhla ve Spojených státech amerických.

V úvodních pasážích své práce autorka vcelku přesně vymezila oblast svého zájmu a uvedla metodologické postupy, kterými se řídila, včetně vlastní zkušenosti se satmarským prostředím. V rešeršní části charakterizuje výsledek vyhledávání relevantní literatury jako skromný (s výjimkou literatury o chasidismu obecně, která je naopak nesmírně rozsáhlá), navíc většina literatury, věnované přímo satmarským chasidům, „si nedostatečně všimá náboženského pozadí jevů, které popisuje“ (s. 8). Tím cennější je pak její pokus o vcelku syntetický popis života a struktury satmarské komunity, zahrnující jejich nejdůležitější aspekty.

Pomineme-li první kapitolu, pojednávající obecně o chasidismu, která má za úkol zařadit satmarskou komunitu do širšího historického a náboženského kontextu, hlavní část práce je věnována oblastem života satmarů, které (i v jejich pojetí) lze považovat za klíčové: školství (celkový vzdělávací systém), rodinný život (včetně postavení žen) a náboženský život (zahrnující zejména institucionální formy, ale týkající se i vyloženě intimních záležitostí, zejména otázek rituální čistoty). Tyto základní uzlové body vnitřní struktury satmarské obce autorka doplňuje rozbořením obecní sociální sítě a funkce médií, která paradoxně nejsou ani tak zprostředkovatelem mezi obcí a vnějším světem, jako spíše prostředkem téměř totalitního ovládnutí myšlení a jednou z „bariér“, která zajišťuje „ochranu“ před bezbožným okolím a pomáhá udržovat identitu satmarské komunity v téměř nedotčené čistotě.

Tento „idylický“ obraz satmarské komunity pak autorka více či méně výslovně narušuje zejména v poslední kapitole (ale i průběžně na jiných místech své práce), v níž se kriticky zamýšlí jednak nad způsobem vedení komunity a otázkou autority, jednak nad problematickými vztahy komunity navenek, a to jak vůči Izraeli (tady jde o notoricky známé, teologicky motivované protiizraelské argumenty, které sdílí s většinou tzv. „ultraorthodoxních“ proudů v judaismu), tak i vůči většinové americké společnosti a jiným menšinám (Hispancům, Afroameričanům), kde dochází ke střetům motivovaným sociálně, ekonomicky, ale i kulturně.

Důležitý je závěr práce, kde autorka kriticky shrnuje hlavní výsledky, ke kterým došla v průběhu své analýzy: na jedné straně vcelku úspěšné přežívání komunity v cizím prostředí a vysoká vnitřní integrovanost, na druhé straně rostoucí problémy s vnějšími vztahy, sníženou kompatibilitou s většinovým systémem a zejména nepřilíživě optimistická perspektiva další existence, na niž se podepisují vnitřní (mocenské boje) i vnější (zvýšená podezřívavost vůči extremistickým skupinám po 11.září, sociální a ekonomické tlaky) faktory. Jeden důležitý detail na závěr: zmínka o problémech výskytu a léčení duševních poruch (ale i citového strádání vdaných žen) nepřímou ukazuje, jak zavádějící je „romantická“ představa náboženských blouznivců, že bezvýhradná poslušnost náboženské autoritě a izolace od rušivých vlivů bezbožného světa automaticky vede ke „štěstí“.

Navrhuji hodnotit práci jako výbornou.

V Praze dne 2. února 2006

PhDr. Milan Lyčka